

11. SINIF

YENİ MÜFREDATA UYGUN

COĞRAFYA

SORU BANKASI

MUHARREM YİĞİT

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

YAPILANDIRILMIŞ
TARAMA TESTLERİ

YAZILI SINAV
SENARYOLARI

BAĞLAM TEMELLİ
ÇIKARIM TESTLERİ

ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ
ETKİLEŞİMLİ TAHTA

COĞRAFYA PORTALI'NDAN

*Bu ürünün bütün hakları 4K YAYINLARI'na aittir.
Tamamen ya da bir kısmının, ürünü yayımlayan şirketin
önceden izni olmaksızın fotokopi ya da elektronik,
mekanik herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

KAPAK

4K Yayınları Grafik Birimi

DİZGİ

4K Yayınları Dizgi Birimi

BASKI

Başak Matbaacılık Tanıtım Hizmetleri
Anonim Şirketi
Sertifika No: 51529
XX6 VI

BASKI YERİ

Çınar Mah. Çankırı Bulvarı No: 108
Akyurt/ANKARA
Tel: (0312) 397 16 17 • Fax: (0312) 397 03 07
www.basakmatbaa.com

 /4kyayinlari

 444 0 407

 Fatih Sultan Mh. 2720 Sk. No:4B
High Life Office
Etimesgut/ANKARA

4K
YAYINLARI

4K
YAYINLARI

ÖN SÖZ

Değerli Öğretmenlerimiz ve Sevgili Gençler,

Coğrafya; yalnızca yer şekillerini, iklimleri ve ülkeleri ezberlemek değil, yaşadığımız dünyayı anlamak ve doğal-beşerî süreçler arasındaki ilişkileri kavramaktır. 11. Sınıf Coğrafya dersi de bu süreçte sizlere rehberlik ederek hem dünyayı hem de Türkiye'nin coğrafi zenginliklerini keşfetmenizi amaçlar.

Bu soru bankası, müfredattaki temel konuları kapsayan bir kaynaktır. Amacımız; bilgilerinizi pekiştirmenizi sağlamak, farklı soru tipleriyle analitik düşünme becerilerinizi geliştirmek ve coğrafyayı daha keyifli öğrenmenize katkıda bulunmaktır. **Bağlam temelli testler** sayesinde bilgilerinizi günlük yaşamla ilişkilendirmeniz ve yorumlama becerinizi güçlendirmeniz hedeflenmiştir.

Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanan kitabımız, yalnızca bir soru bankası değil; bilgi köşeleriyle desteklenen bütüncül bir öğrenme aracıdır. Bu içerikler, öğrenmenizi kolaylaştırmanın yanı sıra araştırma, sorgulama ve düşünme becerilerinizi geliştirmeyi amaçlar.

Kitabımızdaki sorular; **harita okuma, grafik yorumlama ve tablo analizi** gibi temel coğrafya becerilerini uygulamanıza olanak tanır. Böylece konuları farklı açılardan değerlendirebilir ve coğrafi olayları günlük yaşamla ilişkilendirebilirsiniz.

Coğrafya, sürekli değişen dinamik bir bilimdir. Bu kitap, bu süreci anlamanız için bir başlangıç noktası sunmaktadır.

4K 11. Sınıf Coğrafya Soru Bankası kitabının hazırlanmasında her türlü desteği veren eşim ve meslektaşım **Sibel YİĞİT'e**, kitabın hazırlanma sürecinde sürekli bana inanan ve güvenen Yayın Yönetmenimiz **İpek Büşra ATAY'a** tüm hazırlık süreçlerinde pozitif yaklaşımı ile sürekli destek veren Süreç Yönetmenlerimiz **Selin DOĞAN'a ve Miray BAYRAKTAR'a** ve yazıları, grafikleri, haritaları bir heykeltıraş titizliği ile ilmek ilmek dokuyan dizgicimiz **Sümeysra Hanne KÖDÖR'e** çok teşekkür ederim.

Bu soru bankasının, 11. Sınıf Coğrafya dersindeki öğrenme sürecinize değerli bir katkı sağlamasını diliyor, başarılar ve keyifli keşifler temenni ediyorum.

Muharrem YİĞİT

4K SORU BANKASI

Bu kitapta senin için **neler var?**

Geçmiş bilgilerin üzerine yenilerin inşa edileceği bu kısımda çeşitli metinlerden örneklerle öğrenciye **estetik bir bakış** kazandırılması hedeflenmiştir.

Her bölümün başında yer alan bu sayfada, ünite içerisindeki **kavramlar** hakkında **bilgi ve önemli detaylar** beş başlık altında verilmiştir.

MEKÂNSAL BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

- Haritalarda renk, sembol ve lejandın incelenmesini
- Haritalar üzerinde yakınlaştırma, uzaklaştırma ve katman açma-kapama işlemleri yapılmasını
- Haritadaki verilerin okunması ve yorumlanmasını

Ünite Konu Başlıkları

- Web tabanlı Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS)
- Web tabanlı CBS araçlarıyla tematik haritalar üzerinde uygulamalar (harita okuma, haritayı çözümleme, haritadan çıkarma yapma, harita oluşturma) yapılabilmesi

- Web tabanlı CBS ve bulut bilişim sayesinde harita verileri internet üzerinde saklar ve herkes tarafından kolayca erişilebilir.
- Günlük hayatta kullanılan dijital haritalarda farklı veriler birleştirme yöntemiyle tek harita üzerinde gösterilebilir.
- Farklı harita katmanları çıkartırma yöntemiyle üst üste getirilerek trafik, nüfus veya çevre gibi konular analiz edilebilir.

Ünite içeriğindeki **konulara ait başlıkların** takibini sağlayan kısımdır. Konular burada liste hâlinde verilmiştir.

BAĞLAM TEMELLİ TEST

TEST 01

- [illegible]

3. 8. sarden paku-paku metakotof yang berapipaku.

4. Mata gigi manusia dan ikan selidit mempunyai bentuk gigi yang sama. Apakah hubungan hal ini? Jelaskan!

A) Terjadi evolusi konvergen yang sempurna
B) Keturunan paku-paku yang mempunyai hubungan yang sama
C) Terjadi evolusi konvergen yang tidak sempurna
D) Bekerja pada golongan yang sama dan berlainan turunan

5. Mata gigi ikan selidit dan ikan koi memiliki Mata gigi yang sama. Apakah hubungan hal ini? Jelaskan!

A) Terjadi evolusi konvergen yang sempurna
B) Keturunan paku-paku yang mempunyai hubungan yang sama
C) Terjadi evolusi konvergen yang tidak sempurna
D) Bekerja pada golongan yang sama dan berlainan turunan

6. Mata gigi ikan selidit dan ikan koi memiliki Mata gigi yang sama. Apakah hubungan hal ini? Jelaskan!

A) Terjadi evolusi konvergen yang sempurna
B) Keturunan paku-paku yang mempunyai hubungan yang sama
C) Terjadi evolusi konvergen yang tidak sempurna
D) Bekerja pada golongan yang sama dan berlainan turunan

7. Mata gigi ikan selidit dan ikan koi memiliki Mata gigi yang sama. Apakah hubungan hal ini? Jelaskan!

A) Terjadi evolusi konvergen yang sempurna
B) Keturunan paku-paku yang mempunyai hubungan yang sama
C) Terjadi evolusi konvergen yang tidak sempurna
D) Bekerja pada golongan yang sama dan berlainan turunan

8. Mata gigi ikan selidit dan ikan koi memiliki Mata gigi yang sama. Apakah hubungan hal ini? Jelaskan!

A) Terjadi evolusi konvergen yang sempurna
B) Keturunan paku-paku yang mempunyai hubungan yang sama
C) Terjadi evolusi konvergen yang tidak sempurna
D) Bekerja pada golongan yang sama dan berlainan turunan

Bağlam Temelli Çıkarım Testleri

Gerçek yaşam durumları ve farklı veri türleriyle hazırlanan bu testlerde, öğrencinin **bilgiyi yorumlama ve çıkarım yapma becerisini** geliştirmesi amaçlanmıştır.

Bağlama Hazırlık

Testlerde yer alan bu ikon, öğrenciyi bağlam temelli sorulara hazırlayan **öncü soruları** göstermektedir.

Hücrelendirilmiş Kavrama Testleri

Her alt konu için özenle planlanan testler, çeşitli soru kalıplarıyla kolay ve orta seviyede hazırlanmıştır. Bilgi test edilirken **ÖSYM tarzına** hazırlık olması ve konuları tamamlayacak bir bakış açısıyla kazandırması hedeflenmiştir.

Ünite Tarama Testleri

Özenle hazırlanan ünite tarama soruları, konuya **bütünsel bir yaklaşım** katarak öğrenilen bilgilerin test edilmesini sağlar.

BEŞERİ SİSTEMLER VE SÜREÇLER

Yerleşmelerin Mekânsal Organizasyonu-II

TEST 01

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Sharm El Sheikh (Şarm El-Şeyh)
Şarm El-Şeyh ya da kısaca Şarm, Mısır'ın Güney Sina ilinde yer alan yeni bir şehirdir. Kent, Sina yarımadasının güney ucunda, Sina Dağı ile Kızıldeniz arasındaki kıyı parçasında yer almaktadır. Kızıldeniz'in ıssız Şarm El-Şeyh çölleri ortasında muhteşem doğası, deniz canlıları çeşitliliği ve güneşli doğasavelleri kucaklayan kenti golf alanları ve renkli gece hayatıyla da bir cazibe merkezidir. Deve safari, çöl safari, geniş çöllerde atv kuru, sahil kumu, güneş ve en önemlisi de denize dalınak istiyorsanız mutlaka Şarm El-Şeyh'e gelmelisiniz.

Eskiden bir İman kenti olan Şarm El-Şeyh, UNESCO tarafından barış ve güzellik açısından "Dünyanın en iyi şehri" ilan edilmiştir. El Salsam, Naama ve Nahz bölgelerinden oluşan şehir, "Barış Şehri" olarak da bilinmektedir. Arapça'da "Şeyh'in Koyu" anlamına gelen Şarm El-Şeyh, 1980 yılından itibaren ülkenin en önemli turistiklerinden biri haline gelmiştir.

Bilgi köşesindeki açıklamalara göre yerleşme ile ilgili

I. Şehrin gelişmesinde turizm faaliyetlerinin etkili olduğunu belirtir.

II. Şehrin gelişmesinde etkili olan ekonomik fonksiyonlar çeşitlenmiştir.

III. Bulunduğu ülkenin en büyük şehridir.

Yargılardan hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8.

I. Çatalca – Kocaeli Platosu

II. Teke ve Taşeli Platosu

III. Çukurova çövrəsi

IV. Menteşe Yöresi

Yukarıda verilen yerlerden hangilerinde iklim koşulları uygun olmasına rağmen yerleşmeler **daha azdır**?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

9.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde dağınık dokulu kıy yerleşmeleri yaygındır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) III ve V E) IV ve V

YAZILIYA HAZIRLIK

11. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 10

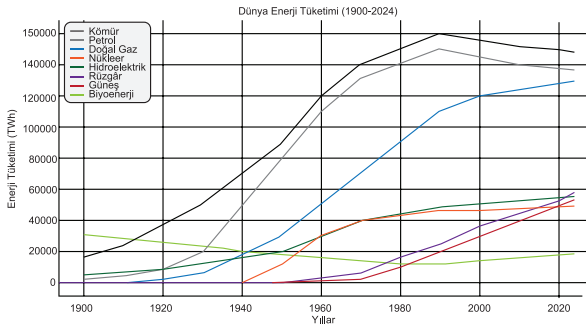
Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Puan:

1 - 3. soruları aşağıdaki grafiğe göre cevaplayınız.

1. 2020 yılında dünyada enerji tüketiminde en fazla ve en az olan kaynaklar nelerdir? Yazınız.

Karekod

Test ve yazılıya hazırlık sayfalarının üstünde yer alan **KAREKOD** okutularak cevap anahtarlarına ve video çözümlerine ulaşılabilir.

Yazılı Sınav Senaryoları

Okuldaki sınav takvimiyle uyumlu hazırlanan yazılı sınav soruları, **MEB'in yayınladığı senaryolarla** örtüşmektedir. Konuyu tamamıyla öğrenmenin son halkasını oluşturan bu bölüm, okuldaki başarının geliştirilmesini hedeflemiştir.

İÇİNDEKİLER

01 COĞRAFYANIN DOĞASI

» Üniteye Giriş: Coğrafyanın Doğası	08
» Mekânsal Sorunların Çözümünde Coğrafya Biliminin Katkısı	09
» Tarama Testi	15
» Bağlam Temelli Test	17
» Yazılıya Hazırlık - 1	19

02 MEKÂNSAL BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

» Üniteye Giriş: Mekânsal Bilgi Teknolojileri	20
» Web Tabanlı Cbs Aracılığı ile Harita Uygulamaları Yapabilme	21
» Bağlam Temelli Test	25
» Yazılıya Hazırlık - 2	27

03 DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

» Üniteye Giriş: Doğal Sistemler ve Süreçler	28
» Okyanuslar ve Denizler	29
» Göller	33
» Bağlam Temelli Test	39
» Yazılıya Hazırlık - 3	41
» Akarsular	43
» Yazılıya Hazırlık - 4	49
» Yer Altı Suları ve Kaynakları	51
» Su Kaynaklarının Çevresel, Ekonomik, Politik ve Sosyokültürel Etkileri	55
» Tarama Testi	61
» Bağlam Temelli Test	65
» Yazılıya Hazırlık - 5	67

04 BEŞERİ SİSTEMLER VE SÜREÇLER

» Üniteye Giriş: Beşerî Sistemler ve Süreçler	68
» Yerleşmelerin Mekânsal Organizasyonu	69
» Yazılıya Hazırlık - 6	79
» Yerleşmelerin Etki Alanları	81
» Türkiye ve Dünyadaki Yerleşmelerin Etki Alanları	87
» Ünite Tarama Testi	89
» Bağlam Temelli Test	91
» Yazılıya Hazırlık - 7	93

05 EKONOMİK FAALİYETLER VE ETKİLERİ

» Üniteye Giriş: Ekonomik Faaliyetler ve Etkileri	94
» Tarımsal Faaliyetler	95
» Bağlam Temelli Test	99
» Tarımsal Faaliyetler ve Sürdürülebilirlik	101
» Tarımsal Faaliyetler ve Hayvancılık	107
» Yazılıya Hazırlık - 8	109
» Stratejik ve Kritik Maddeler	111
» Yazılıya Hazırlık - 9	115
» Enerji Kaynakları	117
» Bağlam Temelli Test	121
» Yazılıya Hazırlık - 10	123
» Sanayileşmenin Mekânsal Etkileri	125
» Tarama Testi	129
» Bağlam Temelli Test	133
» Yazılıya Hazırlık - 11	135

06 AFETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

» Üniteye Giriş: Afetler ve Sürdürülebilir Çevre	136
» Gezegen Sınırı	137
» Bağlam Temelli Test	143
» Yazılıya Hazırlık - 12	145
» Küresel İklim Değişikliği	147
» Bağlam Temelli Test	151
» Yazılıya Hazırlık - 13	153
» Türkiye'de Suyun Sürdürülebilir Kullanımı	155
» Ünite Tarama Testi	159
» Yazılıya Hazırlık - 14	163

07 BÖLGELER, ÜLKELER VE KÜRESEL BAĞLANTILAR

» Üniteye Giriş: Bölgeler, Ülkeler ve Küresel Bağlantılar	164
» Türkiye'nin Kültürel Hinterlandı	166
» Yazılıya Hazırlık - 15	171
» Tarımsal Üretim Hollanda	173
» Sanayileşme Süreci: Almanya ve Mısır	179
» Bağlam Temelli Test	187
» Yazılıya Hazırlık - 16	189
» Madencilik Faaliyetleri: Avustralya	191
» Enerji Kaynakları: Rusya ve Suudi Arabistan	195
» Bağlam Temelli Test	203
» Ünite Tarama Testi	205
» Yazılıya Hazırlık - 17	207

1. Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, Norveç, İsveç, Japonya gibi ülkelerde nüfus artış hızının düşük olmasına bağlı olarak gelecekte; genç nüfus oranının azalması, yaşlı nüfus oranının artması ve çalışma çağındaki nüfusun giderek azalması beklenmektedir. Bu ülkelerde gelecekte iş gücü açığının artması ile ülke ekonomisinin olumsuz etkileneceği tahmin edilmektedir. Günümüzde sözü edilen ülkeler gelecekte bu sorunu yaşamamak için nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politikalar uygulamaktadır.

Buna göre sözü edilen ülkeler gelecekte sorun yaşanmaması için

- I. doğum yapan annelere verilen izin sürelerinin uzatılması,
- II. çok çocuğu olan ailelere ekonomik yardım yapılması,
- III. gündüz bakım evi ve kreş sayısının artırılması,
- IV. evlenme yaşının yükseltilmesi

çalışmalarından hangilerini yapmalıdır?

- A) I ve II B) I ve IV C) III ve IV
D) I, II ve III E) II, III ve IV

2. Aşağıda Türkiye’de bulunan bir kalkınma projesinde yer alan iller haritası verilmiştir.

Bu proje ile bölgenin kalkınması için aşağıdakilerden hangisinin planlandığı söylenemez?

- A) Bölge dışına yapılan göçlerin önlenmesi
B) Sulama yaparak tarımsal verimin artırılması
C) Taş kömürü ve demiri işleyen sanayi tesislerinin kurulması
D) Kırsal kesimdeki sosyal ve kültürel hayatın gelişmesinin sağlanması
E) Sanayi, girişimcilik ve AR-GE (araştırma–geliştirme) faaliyetlerinin desteklenmesi

3. Günümüzde çevre sorunları, yerel ve küresel politikalarla çözülmeye çalışılmaktadır. Sürdürülebilir çevre konusunda bu uygulamaların yanı sıra coğrafi bilgiye sahip bireylere önemli görevler düşmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bireylere düşen bu görevlerden biri değildir?

- A) Su ve enerji tasarrufu sağlamak
B) Atıkları geri dönüşüm için ayrıştırmak
C) Az enerji tüketen elektrikli ev araçlarını kullanmak
D) Özel araçlar yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak
E) Fosil yakıtlar kullanarak enerji üretilmesini teşvik etmek

4. Yabancı bir şirket tarafından Türkiye’ye ham madde potansiyelinin fazla olduğu yerlere beş farklı sanayi tesisi kurulacaktır. Aşağıdaki haritada bu sanayi tesislerinin kurulacağı yerler gösterilmiştir.

Buna göre hangi sanayi tesisinin yeri yanlış seçilmiştir?

- A) Konserve
B) Et ve süt
C) Unlu gıda
D) Pamuklu dokuma
E) Kereste

5. Türkiye’de kayak ve kış turizmine yönelik tesisler kurulacaktır.

Bu tesisler kurulurken

- I. bitki örtüsü,
- II. iklim koşulları,
- III. jeolojik yapı,
- IV. yer şekilleri

faktörlerinden hangilerine daha fazla dikkat edilmelidir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6.

BİLGİ KÖŞESİ

1915 Çanakkale Köprüsü

Çanakkale'nin Lapseki ile Gelibolu ilçeleri arasında bulunan asma köprüdür. Çanakkale Boğazı'nın ilk, Marmara Bölgesi'nin beşinci asma köprüsüdür. Lastik tekerlekli araçların geçebildiği köprünün orta açıklığı 2.023 m, toplam uzunluğu 3.563 m'dir. Bu orta açıklık uzunluğu ile köprü, Japonya'daki Akashi Kaikyō Köprüsü'nü 32 metre geçerek açıldığı tarihte "Dünyanın En Uzun Asma Köprüsü" unvanını aldı. Orta açıklığı cumhuriyetin 100. yılına atfen 2.023 metre olarak belirlenmiştir. Yan açıklıklar ve yaklaşım viyadüklerinin uzunluğu ile köprünün toplam uzunluğu 4.608 metredir. İki çelik kulesi olan köprünün kule yüksekliği 318 metredir. Kule yüksekliği, Türk ordusunun Çanakkale Savaşı'nda 18 Mart 1915'te aldığı galibiyetine atıfla, üçüncü ayın on sekizinci günü anlamına gelecek şekilde, 3 ve 18 sayılarından oluşturulmuştur. Kulelerin üzerine Seyit Onbaşı'nın savaş sırasında tek başına kaldırdığı top mermilerini temsilen 16 metre uzunluğunda ve 78 ton ağırlığında mermi figürleri yerleştirilmiştir. Böylece köprünün toplam yüksekliği 334 metreye ulaşmış; köprü, dünyanın en yüksek kulelerine sahip asma köprüsü olmuştur. Kulelerde kullanılan kırmızı ve beyaz renkler, Türk bayrağına atfen seçilmiştir.

Bilgi köşesindeki metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Asya ile Avrupa kıtaları birbirine bağlanmıştır.
- B) Anadolu ile Trakya arasındaki ulaşım kolaylaşmıştır.
- C) Köprü yapılırken tarihi özelliklerden faydalanılmıştır.
- D) Batı Anadolu ile Avrupa arasındaki ulaşım kolaylaşmıştır.
- E) Marmara ile Ege Denizi arasındaki deniz ulaşımının azalmasına neden olmuştur.

7. Küresel iklim değişimini önlemeye yönelik bir konferansta sera gazı salınımının fazla olduğu bölgelerin haritası yansıtılmıştır.

Sözü edilen haritada numaralandırılan yerlerden hangileri gösterilmiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

8. Sürdürülebilir kalkınma; yaşayan ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan karşılamayı olanaklı kılan ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları birlikte ele alan kalkınma anlayışıdır. Diğer bir deyişle insan faaliyetlerinin devamlılığı ile doğa arasında denge kurularak doğal kaynakların tükenmeden gelecek nesillere aktarımının sağlanmasıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek gösterilemez?

- A) Mısır'ın Kuzey Afrika'da damla sulama sistemleri ile tarım yapması
- B) Endonezya'da yağmur ormanlarının kesilerek, yerine palm yağı üreten tarım alanlarının oluşturulması
- C) Japonya'da eğimin fazla olduğu yamaçlarda teraslar yapılarak tarım alanı oluşturulması
- D) Zimbabve'de nesli tükenmekte olan bitki ve hayvanların bulunduğu yerlerin millî park yapılması
- E) İsveç'te yetişmesi çok uzun zaman alan kayın, meşe, gürgen gibi ağaçların sanayide ham madde olarak kullanımının kısıtlanması

Coğrafya ve diğer bilimleri dikkate almadan büyüyen I. şehir, yıllar içinde hızla artan nüfus nedeniyle çevresine doğru kontrolsüz biçimde büyümeye başlamıştır. Yeni konut alanları çoğunlukla herhangi bir planlama yapılmadan tarım arazileri ve yeşil alanlar üzerine kurulmuştur. Ulaşım altyapısı nüfus artışına uyum sağlayamadığı için trafik yoğunluğu artmış, bazı mahallelerde yol, kanalizasyon ve içme suyu gibi temel hizmetlerde yetersizlikler ortaya çıkmıştır. Sanayi tesisleri ile konut alanlarının iç içe geçmesi çevre kirliliğini artırırken, düzensiz yapılaşma afet risklerini de büyümüştür. Uzmanlar, şehrin plansız büyümesinin yaşam kalitesini düşürdüğünü ve sürdürülebilir şehirleşme politikalarının uygulanmasının gerekli olduğunu belirtmektedir.

Coğrafi bir yaklaşımla yönetilen şehir artan nüfus ve ekonomik faaliyetleri dikkate alarak gelişimini uzun vadeli planlar doğrultusunda sürdürmüştür. Yeni konut alanları, ulaşım ağları ve sosyal donatı alanları belirli bir plan çerçevesinde oluşturulmuş; yeşil alanların korunmasına özen gösterilmiştir. Sanayi bölgeleri ile yerleşim alanları birbirinden ayrılarak çevre kirliliği ve gürültü sorunlarının azaltılması hedeflenmiştir. Toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi sayesinde trafik yoğunluğu kontrol altına alınmış, altyapı hizmetleri nüfus artışına uygun şekilde genişletilmiştir. Ayrıca deprem ve sel gibi doğal afet riskleri dikkate alınarak güvenli yapılaşma politikaları uygulanmıştır. Bu planlı büyüme anlayışı, şehirde yaşam kalitesinin yükselmesine ve kaynakların daha verimli kullanılmasına katkı sağlamıştır.

I. Şehir

PLANSIZ BÜYÜME

PLANLI GELECEK

II. Şehir

1 - 4. soruları yukarıdaki metinlere göre cevaplayınız.

1. Bu şehirlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) I. şehirde çarpık kentleşme görülmektedir.
- B) II. şehirde sanayi ve evsel atıklar dereye boşaltılmaktadır.
- C) II. şehirde afet riskleri dikkate alınarak güvenli yapılaşmaya önem verilmiştir.
- D) I. şehirde yeşil alanların korunmasına önem verilmemiştir.
- E) II. şehirde altyapı hizmetleri planlı biçimde yapılmıştır.

2. I. şehirde

- I. iş gücü açığı,
- II. hava kirliliği,
- III. görüntü kirliliği,
- IV. ulaşım yetersizliği

sorunlarından hangilerinin görülmesi beklenir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

3. Açıklamada söz edilen II. şehrin kurulmasında

- I. yer şekilleri, iklim ve su kaynakları gibi doğal çevre özelliklerinin incelenmesi,
- II. nüfus artışı ve ekonomik faaliyetlere uygun altyapı planlamasının yapılması,
- III. yerleşim alanlarının herhangi bir planlama olmadan genişlemesine izin verilmesi,
- IV. deprem, sel ve heyelan gibi afet risklerinin değerlendirilmesi

çalışmalarından hangileri dikkate alınmıştır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I, II ve IV
- D) II, III ve IV
- E) I, II, III ve IV

- 4. I. Bangladeş
- II. Kamboçya
- III. Hollanda
- IV. İsveç

Yukarıda verilen ülkelerden hangilerinde günümüzde I. şehir özelliğine sahip yerleşmeler daha yaygın görülmektedir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

Marmara Denizi'nde müsilaj

Müsilaj, denizlerde ve göllerde yaşayan bazı mikroskobik canlıların (özellikle fitoplanktonların) aşırı çoğalması sonucu salgıladıkları yapışkan, jelimsi ve sümüksü bir organik maddedir. Genellikle su yüzeyinde tabaka hâlinde görülür, bazen suyun altında da birikebilir. Kirlilik, yüksek besin tuzu miktarı, durgun su ve artan sıcaklık gibi etkenler müsilaj oluşumunu hızlandırır. Müsilaj deniz ekosistemine zarar verebilir ve balıkçılık ile turizm faaliyetlerini olumsuz etkileyebilir.

Marmara Denizi'nde görülen müsilaj (deniz salyası), denizdeki özellikle 2021 yılında yoğun şekilde ortaya çıkan kirlilik, deniz yüzeyini ve dip kısımlarını kaplayarak ekosisteme ciddi zarar vermiştir. Bu durumun başlıca nedenleri arasında denize bırakılan atık sular, sanayi ve evsel atıklar, azalan su sirkülasyonu ve iklim değişikliği nedeniyle artan deniz suyu sıcaklıkları yer almaktadır.

Marmara Denizi'ndeki müsilaj sorunu, deniz canlılarının yaşamını olumsuz etkileyerek balık ölümlerine ve biyoçeşitliliğin azalmasına yol açmıştır. Aynı zamanda balıkçılık faaliyetlerini zorlaştırmış ve turizmi olumsuz etkilemiştir. Sorunun çözümü için atık su arıtma tesislerinin iyileştirilmesi, denize bırakılan kirlenmelerin azaltılması ve uzun vadeli çevre politikalarının uygulanması büyük önem taşımaktadır. Marmara Denizi'nin korunması, hem doğal yaşam hem de ekonomik faaliyetler açısından hayati bir gerekliliktir.

5 - 8. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

5. Marmara Denizi'nde görülen kirliliğin ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisi doğrudan etkili değildir?

- A) Sanayi faaliyetleri
- B) Deniz ticaretinin gelişmesi
- C) Deniz suyu sıcaklığının artması
- D) Deniz suyu hareketinin azalması
- E) Kanalizasyon atıklarının denize boşaltılması

7. I. Atık arıtma tesislerinin iyileştirilmesi
II. Denize bırakılan kirlenmelerin azaltılması
III. Uzun vadeli çevre politikalarının uygulanması
IV. Sanayi ve evsel atıkların arıtılmadan denize bırakılması

Marmara Denizi'nde ortaya çıkan bu çevre sorununu çözmek için yukarıda verilenlerden hangileri yapılmalıdır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III
- E) I, II, III ve IV

6. Sözü edilen çevre sorununun sonuçları arasında

- I. deniz bitkilerinin fotosentezinin bozulması,
- II. turizm faaliyetlerinin gelişmesi,
- III. balık ölümlerinin artması,
- IV. biyoçeşitliliğin artması

durumlarından hangileri yer alır?

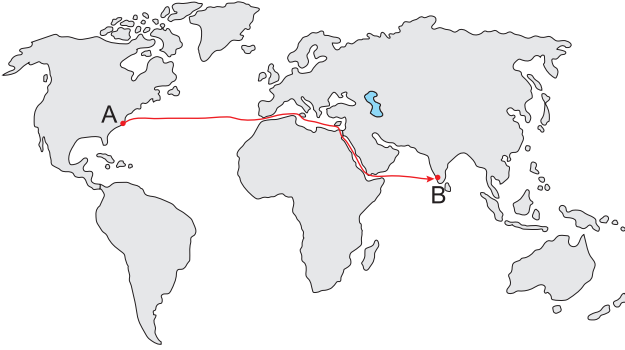
- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

8. Marmara Denizi'nde meydana gelen bu çevre sorunu aşağıda verilen illerden hangisini doğrudan etkilememiştir?

- A) Sakarya
- B) Kocaeli
- C) Yalova
- D) Bursa
- E) İstanbul

1. Aşağıdaki haritada A limanından hareket eden bir geminin B limanına gideceği rota gösterilmiştir.

Buna göre bu geminin izleyeceği rota ile ilgili

- I. Atlas ve Hint okyanuslarından geçecektir.
- II. İnsan yapımı su yolu kullanılacaktır.
- III. Akdeniz ve Kızıldeniz'den geçecektir.

özelliklerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Okyanuslara boğazlar aracılığıyla bağlanan, kara içlerine sokulmuş denizlere "iç deniz" denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi iç deniz özelliği göstermez?

- A) Akdeniz
B) Karadeniz
C) Kızıldeniz
D) Japon Denizi
E) Baltık Denizi

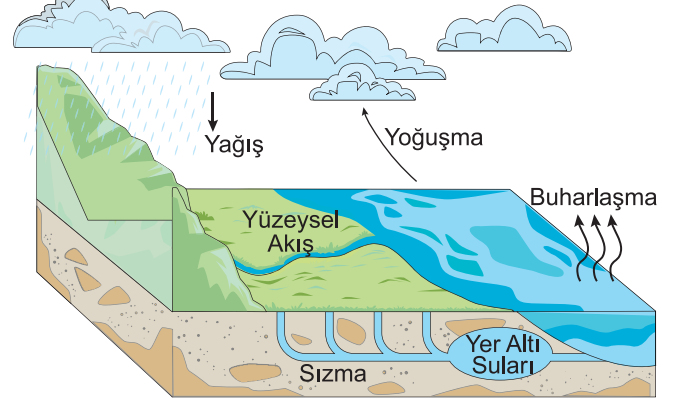
3.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangileri tatlı su kaynakları bakımından daha fakirdir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıda su döngüsünün aşamalarını gösteren görsel verilmiştir.

Buna göre su döngüsü ile ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Su döngüsündeki en önemli güç Güneş'tir.
B) Atmosfere karışan su buharının bir kısmı uzaya kaçarak kaybolmaktadır.
C) Buharlaşma sonucunda atmosfere su buharı karışır.
D) Atmosferdeki su buharı yağış şeklinde yeryüzüne tekrar döner.
E) Yeryüzüne düşen suların bir kısmı topraktan sızarak yer altı suyunu oluşturur.

4K

5. Mustafa Öğretmen su kaynakları konusunu işledikten sonra öğrencilerine bugün neler öğrendiniz diye soru sormuştur. Bunun üzerine öğrencilerden;

Aslı: Okyanuslara bağlı fakat kara içlerine doğru sokulmuş denizlere iç deniz denir.

Semih: Türkiye tatlı su kaynaklarının çok az olduğu ülkelerden biridir.

Can: Su kaynaklarının yaklaşık %97'sini tuzlu sular oluşturmaktadır.

Sude: Dünya'daki en büyük tatlı su kaynağı buzullardır.

cevaplarını vermişlerdir.

Buna göre öğrencilerden hangilerinin verdiği cevap **yanlıştır**?

- A) Yalnız Aslı B) Yalnız Semih C) Aslı ve Can
D) Semih ve Sude E) Can ve Sude

6.

BİLGİ KÖŞESİ

Adalar Denizi İhtilafı

Adalar Denizi bölgesindeki egemenlik ile ilgili haklar konusunda komşu ülke ve Türkiye arasında birbiriyle ilişkili bir dizi anlaşmazlıklardır. Bu sorun, 1970'lerden beri Türkiye'nin dış siyasetini güçlü bir şekilde etkilemektedir. Bu durum iki kez (1987 ve 1996'nın başlarında) askeri çatışmanın patlak vermesine neden olabilecek krizlere yol açtı.

Söz edilen sorunlardan bazıları şunlardır:

- Karasularının sınırlandırılması
- Hava sahalarının sınırlandırılması
- Münhasır ekonomik bölgelerin (MEB) sınırlandırılması ve kıta sahanlığının kullanımı
- Askeri uçuş faaliyetlerinin kontrolü için uçuş bilgi bölgelerinin (FIR) rolü
- Bölgedeki bazı adalara verilen askerden arındırılmış statü sorunu
- İki tarafın, özellikle Kardak olmak üzere bir dizi adacık üzerinde egemenlik iddiaları

Bilgi köşesinde söz edilen sorunlar Türkiye ile hangi ülke arasında yaşanmaktadır?

- A) Yunanistan B) Bulgaristan C) Gürcistan
D) Suriye E) İran

8. Aşağıda verilen ülkelerden hangileri arasında yapılan deniz ticaretinde Türkiye'nin kara suları kullanılmak zorundadır?

- A) Romanya – Pakistan
B) Gürcistan – Ukrayna
C) Somali – Almanya
D) İran – Hindistan
E) İtalya – Libya

9. Coğrafya öğretmeni Murat Bey kıyı şekilleri konusunu işlerken öğrencilerine "Türkiye'de doğal limanların denizlere göre sayılarının farklı olmasının temel nedeni nedir?" şeklinde soru yöneltmiştir.

Öğrencilerden;

İlayda: denizlerimizin sahip olduğu su hacimlerinin farklı olması,

Berke: denizlerimizin kıyı uzunluklarının farklı olması,

Ceylan: denizlerimizin kıyısındaki dağların kıyıya göre uzanış doğrultularının farklı olması

şeklinde cevaplar vermiştir.

4<

Buna göre öğrencilerden hangilerinin açıklaması doğrudur?

- A) Yalnız İlayda B) Yalnız Berke
C) Yalnız Ceylan D) İlayda ve Berke
E) Berke ve Ceylan

10. Okyanusların ve denizlerin seviyesinin Ay'ın çekim kuvvetinin etkisiyle yükselip alçalması olayına gelgit denir. Gelgit, okyanusa dökülen akarsuların ağız kesimlerinde belirgin bir şekilde gözlemlenir. İç denizlerde gelgit etkisi belirgin değildir.

Bu olay

- I. İtalya,
II. İngiltere,
III. Meksika,
IV. Bulgaristan

ülkelerinden hangilerinin kıyılarında daha belirgin yaşanır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Türkiye'deki denizlerin tuzluluk oranının en fazla olandan en aza doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Adalar Denizi – Akdeniz – Marmara – Karadeniz
B) Karadeniz – Adalar Denizi – Akdeniz – Marmara
C) Akdeniz – Adalar Denizi – Marmara – Karadeniz
D) Marmara – Karadeniz – Adalar Denizi – Akdeniz
E) Akdeniz – Marmara – Adalar Denizi – Karadeniz

1. Aşağıda verilen gelişmelerden hangisinden sonra yer yüzündeki şehir yerleşmelerinin büyüklüğü ve sayısı daha fazla artmıştır?

- A) İlk alet yapımı
- B) Tarımın başlaması
- C) Coğrafi keşifler
- D) Sanayi Devrimi
- E) Uzun çalışmalar

2.

Haritada gösterilen yerleşmelerin gelişmesinde aşağıda verilen fonksiyonlarından hangisinin etkisi daha fazla olmuştur?

- A) Tarım
- B) Ulaşım
- C) Turizm
- D) Madencilik
- E) Hayvancılık

3. Aşağıda, sanayileşme sürecine bağlı olarak yaşanan bazı sorunlar verilmiştir.

- Şehirlere yapılan göçün artması
- Tarımsal arazilerin amaç dışı kullanılması
- Doğal kaynakların aşırı şekilde tüketilmesi

Bu sorunlar

- I. Orta Afrika,
- II. Batı Avrupa,
- III. Okyanusya'nın kuzeyi,
- IV. Kuzey Amerika'nın doğusu

bölgelerinden hangilerinde daha fazla yaşanmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

4. Aşağıda verilen yerleşmelerden hangisinde nüfus ve hane sayısı daha fazladır?

- A) Kasaba
- B) Köy
- C) Yayla
- D) Oba
- E) Mezra

5. Türkiye'de kırdan kente göç, özellikle 1950'li yıllardan sonra hız kazanmıştır. Tarımda makineleşmenin artmasıyla kırsal alanlarda iş gücüne olan ihtiyaç azalmış, sanayi ve hizmet sektörlerinin geliştiği şehirler daha fazla iş ve eğitim imkânı sunmuştur. Bu durum, kırsal nüfusun büyük şehirlere yönelmesine neden olmuş; şehirlerde plansız yapılaşma, gecekondü sorunu ve altyapı yetersizlikleri gibi problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu sorunlar haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde daha fazla yaşanmaktadır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

6. Türkiye'deki dağınık kır yerleşmeleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Su kaynakları boldur.
- B) Yağış miktarı fazladır.
- C) Yer şekilleri engebeldir.
- D) Sanayi faaliyetleri gelişmiştir.
- E) Tarım alanları küçük ve parçalıdır.

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Sakin Şehirler (Cittaslow)

Sakin şehir ya da yavaş şehir anlamına gelen Cittaslow; 1999 yılında İtalya'da kurulmuş uluslararası belediyeler birliğidir. Küreselleşmenin etkisiyle hayatın çok hızlı geçtiği, üretimden çok tüketime yönelen ve kendine yetmeyen yaşam alanlarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu şehirlerde gürültü, trafik ve çevre kirliliği azaltılmaya çalışılırken; doğal çevrenin korunması, yerel mimari, geleneksel üretim ve kültürel değerler ön planda tutulur. Sakin şehirlerde fast-food kültürü yerine yerel mutfak desteklenir, yeşil alanlar artırılır ve sürdürülebilir şehircilik anlayışı benimsenir. Amaç, insanlara daha sağlıklı, huzurlu ve doğayla uyumlu bir yaşam ortamı sunmaktır.

Bilgi köşesinde söz edilen yerleşmelere

- I. Perşembe (Ordu),
- II. Mudurnu (Bolu),
- III. Bodrum (Muğla),
- IV. Çorlu (Tekirdağ)

şehirlerinden hangileri örnek verilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

8. Aşağıda verilenlerden hangisi bulunduğu yerleşmenin büyüüp gelişmesine daha az etki eder?

- A) Büyük bir fuar ve kongre merkezinin yapılması
- B) Tarihi ve kültürel yapıların turizme açılması
- C) Organize sanayi bölgesinin kurulması
- D) İki tane büyük üniversitenin açılması
- E) Büyük bir besi çiftliğinin kurulması

9. Son yıllarda Ege ve Akdeniz kıyısında bulunan yerleşmelerin gelişmesinde turizm faaliyetlerinin etkisi oldukça fazladır.

Aşağıdaki şehirlerin hangisinde bu durumun yaşandığı söylenemez?

- A) Didim
- B) Kemer
- C) Kuşadası
- D) Iskenderun
- E) Marmaris

10. Kırsal kesimde yapı malzemeleri, genellikle çevrede kolayca bulunabilen ve ekonomik olan doğal kaynaklardan seçilir. Bu nedenle ahşap, taş, kerpiç ve toprak gibi malzemeler yaygın olarak kullanılır. Ormanlık alanlarda ahşap, dağlık bölgelerde taş; kurak ve az yağış alan yerlerde ise kerpiç yapılar öne çıkar. Bu yapı malzemeleri, hem iklim koşullarına uyum sağlaması hem de maliyetinin düşük olması nedeniyle tercih edilir.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerde meskenlerin yapımında kullanılan yapı malzemeleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Taş	Kerpiç	Ahşap
B)	Kerpiç	Ahşap	Taş
C)	Ahşap	Taş	Kerpiç
D)	Taş	Ahşap	Kerpiç
E)	Ahşap	Kerpiç	Taş

11. ● Köy ile şehir arasında bulunan yerleşmelerdir.
- Az da olsa sanayi ve diğer ekonomik faaliyetler yapılır.
- Postane, kooperatif, okul, küçük atölyeler gibi unsurlar da yer alır.

Bazı özellikleri verilen yerleşme türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dam
- B) Dalyan
- C) Kasaba
- D) Divan
- E) Çiftlik

11. SINIF COĞRAFYA YAZILI SINAVI - 6

Adı Soyadı:

Sınıfı:

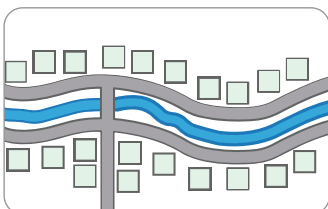
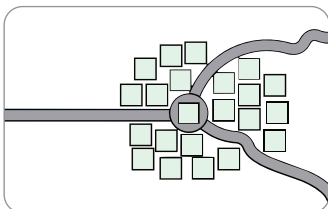
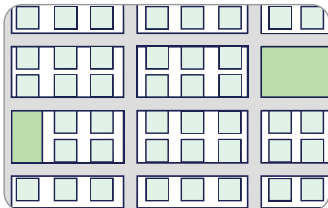
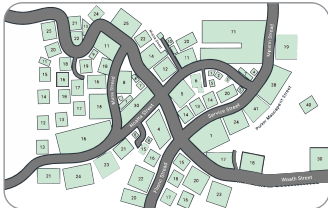
Numarasi:

Puan:

- 1. Yerleşmelerin organizasyonunu etkileyen doğal ve beşerî faktörlere beşer tane örnek yazınız.**

2. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile yerleşmelerin organizasyonu arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

- 3. Aşağıda verilen yerleşme desenlerini kısaca açıklayınız.**

Mumbai (Hindistan)

Hindistan'ın en büyük şehirlerinden biri olan Mumbai, ekonomik fırsatların etkisiyle uzun yıllar boyunca yoğun göç almış ve çok hızlı büyümüştür. Sanayi, finans ve liman faaliyetlerinin gelişmesi şehri önemli bir çekim merkezi hâline getirmiştir. Ancak nüfus artışının planlı şehirleşmenin önüne geçmesi; düzensiz şehirleşme beraberinde çok fazla sorunu meydana getirmiştir.

4. Yukarıdaki metinde bahsedilen sorunlar neler olabilir? Beş tane yazınız.

5. Yerleşmelerin mekânsal organizasyonunda dikkate alınması gereken başlıca planlama ilkeleri nelerdir? Beş tanesini yazınız.

6. Şehir yerleşmelerinde hiyerarşik düzen nasıldır? Açıklayınız.

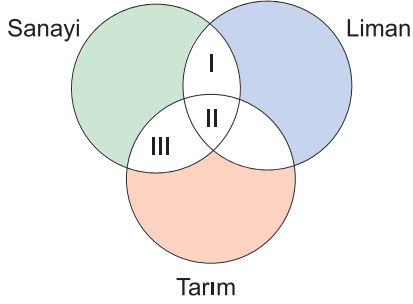

1. Ulusal ve uluslararası ticaret, borsa, bankacılık, sigortacılık, ulaşım gibi ekonomik faaliyetlerin bulunduğu şehirler küresel etkiye sahiptir. Bu şehirlerde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve siyasi olaylar tüm dünyayı etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu şehirlere örnek gösterilebilir?

- A) Oslo B) Şanghay C) Sidney
D) Şam E) Rio de Janeiro

2. Aşağıdaki şemada şehirlerin gelişmesinde etkili olan üç ekonomik fonksiyon verilmiştir.

Buna göre şemada numaralandırılan şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	İzmit	İzmir	Bursa
B)	İstanbul	Çanakkale	Nevşehir
C)	Denizli	Manisa	Kars
D)	Kastamonu	Yalova	Balıkesir
E)	Zonguldak	Karabük	Bitlis

3. 'Etki alanı geniş olan şehirlerin bilinirliği de fazladır.' diyen bir kişi bu duruma aşağıdaki şehirlerden hangisini örnek gösterebilir?

- A) Nairobi B) Bujumbura C) Pekin
D) Marakeş E) Dublin

4. Şehirlerin kurulup gelişmesinde bazen bir fonksiyon etkili olurken bazı şehirlerde ise birden fazla fonksiyon etkili olmaktadır. Birden fazla fonksiyona sahip şehirlerin etki alanları da daha geniştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu şehirlere örnek gösterilebilir?

- A) Bayburt B) Sivas C) Bilecik
D) Adana E) Muş

- 5.

Aşağıdakilerden hangisi haritada gösterilen alanda etkisi fazla olan şehirlerden biri değildir?

- A) Jakarta B) Dakka C) Manila
D) Kuala Lumpur E) Kahire

6. Aşağıda bir şehre ait bazı özellikler verilmiştir.

- Yaklaşık 21 milyonluk nüfusu ile bulunduğu ülkenin en kalabalık şehridir.
- Dünya'nın önemli şirketleri ile Birleşmiş Milletler Genel Merkezi, sivil toplum kuruluşları, ulusal ve uluslararası medya kuruluşları burada yer almaktadır.
- Dünyanın en önemli finans merkezleri, şehrin en önemli caddesi olan Wall Street üzerinde bulunmaktadır.
- Ticaret ve liman işlevlerinin ön planda olduğu şehir, eğitim ve kültür faaliyetlerinin de yoğunlaştığı bir şehir olarak dikkat çekmektedir. Şehrin sahip olduğu tüm bu fonksiyonlar, etki alanını da küresel boyuta taşımıştır.

Bu şehir aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Paris B) Roma C) New York
D) Londra E) Tokyo

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Akdeniz İsminin Anlamları

İngilizcede Mediterranean Sea denilir. Bu da Latince'deki Mediterraneus'tan (Medi: Orta + terra: Toprak, yer) gelmektedir. Yunancada Mesogeios denir. Arapçadaki karşılığı El Bahre-I Ebyedu'l-Mutavassit ortada yer alan beyaz deniz anlamındadır. Farsçada Akdeniz için kullanılan Bahr-i Sefid ismi Osmanlı dönemi haritalarında da görülmektedir. Romalılar da Mare Nostrum olarak tanımlanmaktaydı, anlamı ise Bizim Deniz'di. "Akdeniz" isminin kaynağıyla ilgili inanılan iddialardan bir diğeri de eski Türklerde "mavi" rengin doğunun, "ak" rengin batının, "kırmızı" rengin güneyin ve "kara" rengin kuzeyin sembolü olarak kullanılmış olmasıdır. Bu iddiaya göre Akdeniz adlandırmasını ortaya koyan dil bilimciler Ege ve Akdeniz'i tek bir deniz olarak gören yaklaşım vardır. Bu yaklaşıma göre Türkiye'nin kuzeyindeki denize Karadeniz adının verilmesinin sebebi de budur.

Bilgi köşesinde yer alan denizle ilgili olarak

- I. Su kütlelerine farklı zamanlarda ve yerleşmelerde değişik isimler verilmiştir.
- II. Romalılar Akdeniz'i egemenlik alanlarının merkezinde gördüğü için 'Bizim Deniz' demişlerdir.
- III. Eski Türklerde ana yönler renklerle ifade edilmiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

86

8. Ülkelerin başkentleri fonksiyonları bakımından küresel ve bölgesel etkiye sahip olabilirler.

Buna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisinin başkenti küresel bir etkiye sahiptir?

- A) Avustralya B) Meksika C) Japonya
D) Hindistan E) Polonya

9. Türkiye'de bazı şehirlerin gelişmesinde ulaşım koşulları etkili olmuştur. Özellikle önemli yolların kesiştiği noktada bulunan şehirlerde bu durum belirgin görülmektedir. Bu şehirler yakın çevresinde bulunan yerleşmelerin gelişmelerini de olumlu etkiler.

Bu duruma

- I. Afyonkarahisar,
- II. Gaziantep,
- III. Kırklareli,
- IV. Muğla

şehirlerinden hangileri örnek gösterilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

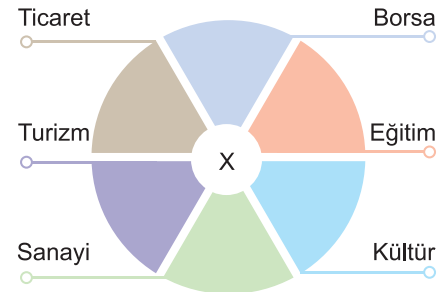
10. I. Kahire
II. Buhara
III. Budapeşte
IV. Semerkand

Yukarıda verilen şehirlerden hangilerinin Türk Kültürü'ndeki etki alanı daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Aşağıdaki kavram haritasında bir şehrin gelişmesinde etkili olan fonksiyonlar verilmiştir.

Buna göre X ile gösterilen yere aşağıdaki şehirlerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ankara B) İstanbul C) İzmir
D) Bursa E) Antalya

1. Hindistan'ın Mumbai şehrindeki gecekondu mahalleleri ve hemen arkasında yükselen lüks gökdelenlerin bir arada bulunması, plansız gelişen şehirlerdeki en büyük sorunlardan biridir.

Bu sorunun ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

- A) Tarımsal verimin yüksek olduğu ovaların dağınık hâlde bulunması
- B) Eğitim hizmetlerinin ülkenin her yerinde eşit olmaması
- C) Mekânlar arasında sosyoekonomik eşitsizliğin fazla olması
- D) Doğal afet risklerinin bazı bölgelerde yüksek olması
- E) Ulaşım hatlarının raylı sistemlere uyumlu olması

2. Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da aşırı yağışlar sonucunda oluşan afet riskinin azaltılması amacıyla 'Sünger Şehir' modeli uygulamaya konuldu. Şehirde 10.000 m³ suyu tahliye etme kapasitesine sahip tünel, yağmur suyunu emen kaldırımlar, suyu depolayabilen parklar gibi doğa temelli çözümler geliştirildi. Kopenhag'da halka açık yeşil alan olarak hizmet veren park ve bahçeler, aşırı yağış durumlarında yağmur suyunu depolayarak afet riskini önleyecek şekilde tasarlandı. Bu altyapı sistemiyle ani yağışların yol açacağı sorunlar azaltılmış oldu.

Buna göre Kopenhag'da uygulanan Sünger Şehir modelinin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şehirlerde yeşil alanların kullanımını sınırlandırarak bu alanları estetik görünüm amacıyla düzenlemek
- B) Aşırı yağışların oluşturduğu sel ve taşkın riskini, doğa temelli altyapı çözümleriyle kontrol altına alarak yerleşmeleri daha güvenli hâle getirmek
- C) Şehir merkezlerindeki park ve bahçeleri kaldırıp yerine yeni konut alanları oluşturarak nüfus yoğunluğunu artırmak
- D) Yağmur sularının hiçbir şekilde depolanmasına izin vermeden tamamını kısa sürede akarsu ve denizlere yönlendirmek
- E) Yerleşmelerde altyapı yatırımlarını azaltarak doğal afetlerin ekonomik maliyetlerini göz ardı eden bir şehirleşme anlayışı geliştirmek

3. Bir belediye, hızla büyüyen yerleşim alanında yaşam kalitesini artırmak amacıyla yeni bir mekânsal plan hazırlamaktadır. Hazırlanan projede; afet risklerine karşı dayanıklı konutlar yapılması, toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi, temiz su ve kanalizasyon altyapısının yenilenmesi, yeşil alanların artırılması ve tarihî yapıların korunması hedeflenmiştir. Ayrıca çocuklar, yaşlılar ve engellilerin kullanımına uygun sosyal alanların oluşturulması planlanmaktadır. Belediye yetkilileri, yerleşmenin ekonomik gelişimini sağlarken doğal ve kültürel değerleri korumanın da temel amaçları arasında olduğunu belirtmiştir.

Buna göre belediyenin hazırladığı bu planın temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yerleşim alanlarında ekonomik faaliyetleri sınırlandırarak nüfus artışını azaltmak ve şehirlerin büyümesini engellemek
- B) Yerleşmelerde sanayi ve ticaret faaliyetlerine öncelik vererek çevresel, tarihî ve sosyal unsurları ikinci planda bırakmak
- C) Doğal kaynakları, tarihî ve kültürel değerleri korumak; güvenli, erişilebilir ve sürdürülebilir yaşam alanları oluşturarak yaşanabilir yerleşmeler meydana getirmek
- D) Yerleşmelerde nüfus yoğunluğunu azaltmak amacıyla sosyal alanları ve toplu taşıma yatırımlarını sınırlandırarak bireysel yaşamı teşvik etmek
- E) Yerleşim alanlarının planlanmasında yalnızca barınma ihtiyacını dikkate alıp altyapı, ulaşım ve çevre düzenlemelerini ikinci planda tutmak

4. Uluslararası ticaret ağlarında önemli bir merkez hâline gelmiş; limanları sayesinde deniz ticaretinde, gelişmiş ulaşım ağı sayesinde kara ve hava taşımacılığında güçlü bir konuma ulaşmıştır. Ayrıca finans merkezleri, teknoloji yatırımları ve nitelikli iş gücü sayesinde yabancı yatırımları çekmekte ve küresel ölçekte etkili bir yerleşme olarak öne çıkmaktadır. Şehrin iklim koşullarının ılıman olması ve stratejik konumu da bu gelişimi desteklemiştir.

Bu özellikler

- I. New York,
- II. Moskova,
- III. İstanbul,
- IV. Paris

şehirlerinden hangilerinin gelişmesinde etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5.

BİLGİ KÖŞESİ

Suloszowa

Polonya'da Suloszowa, yerleşme coğrafyası açısından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Krakow yakınlarında konumlanan bu kırsal yerleşim, yaklaşık 9 kilometre boyunca uzanan tek bir yol etrafında farklı konumlanmış bir yerleşim modelinin örneğidir.

Bu yerleşim biçiminde konutlar ana ulaşım hattı boyunca sıralanırken, her bir yapının arkasında uzun ve dar tarım arazileri yer almaktadır. Bu düzen, Orta Çağ Avrupa'sında yaygın olarak görülen ve tarımsal üretimi maksimize etmeyi amaçlayan geleneksel toprak paylaşım sistemlerinin bir yansımasıdır. Özellikle strip farming (şerit tarım) olarak adlandırılan bu model, her haneye eşit derecede verimli toprak sunmayı hedeflemiştir.

Bilgi köşesinde yer alan yerleşme tipi aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Düzensiz (rassal)
- B) Düzenli (Izgara)
- C) Kümelenme
- D) Çizgisel
- E) Dairesel

90

6. Aşağıda verilen şehirlerden hangisinin etki alanı diğerlerine göre daha geniştir?

- A) Oslo
- B) Şanghay
- C) Şam
- D) Sidney
- E) Rio de Janeiro

7. Aşağıda bazı şehirler ve bu şehirlerin gelişmesine en çok katkı sağlayan fonksiyonlar eşleştirilmiştir.

Şehir	Liman	Maden	Turizm	Sanayi	Tarım
Denizli	✓				
Batman		✓			
Kuşadası			✓		
Karabük				✓	
Giresun					✓

Buna göre hangi şehrin eşleştirilmesinde hata yapılmıştır?

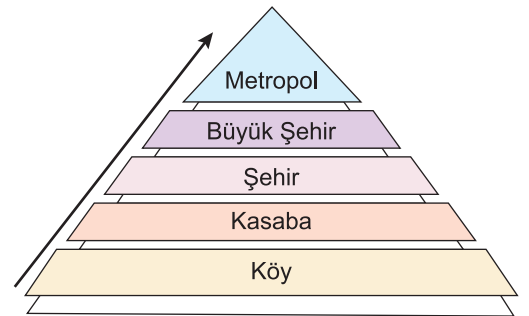
- A) Denizli
- B) Batman
- C) Kuşadası
- D) Karabük
- E) Giresun

8. Dünya genelinde yaşanan hızlı nüfus artışı ve göç olgusu, planlama yapılmadan büyüyen şehirlerde ciddi mekânsal sorunlara yol açmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yerleşmelerde ortaya çıkabilecek mekânsal sorunlardan biri değildir?

- A) Tarım arazilerine ve yeşil alanlara sanayi tesisleri kurulması
- B) Hava, su ve gürültü kirliliğinin yaşam kalitesini düşürmesi
- C) Çarpık kentleşme ve gecekondu mahallelerinin oluşması
- D) Ulaşım ağlarının yetersiz kalması ve yoğun trafik problemleri
- E) Artan nüfusla birlikte iş gücünün artması

9. Aşağıda yerleşmelerin sundukları hizmetlere ve ekonomik rollerine göre sınıflandırıldığı yerleşme hiyerarşisi verilmiştir.

Buna göre şekildeki ok yönünde gidildiğinde

- I. ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi,
- II. nüfus ve hizmet çeşitliliğinin azalması,
- III. yerleşmelerin etki alanının genişlemesi

durumlarından hangilerinin yaşanması beklenir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

1. Tarihsel süreçte enerji kaynaklarının yaygın kullanım sırası genel olarak şöyledir:

- I. İnsanlık tarihinin en eski enerji kaynağıdır. Isınma, yemek pişirme ve basit üretim faaliyetlerinde kullanılmıştır.
- II. Özellikle 18. yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi ile birlikte temel enerji kaynağı hâline gelmiştir.
- III. 20. yüzyılın başlarından itibaren ulaşım sektörünün gelişmesiyle en önemli enerji kaynaklarından biri olmuştur.
- IV. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaşmış; elektrik üretimi, sanayi ve konutlarda kullanılmaya başlanmıştır.

Bu kaynaklar aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Odun	Kömür	Petrol	Doğal gaz
B)	Odun	Petrol	Kömür	Doğal gaz
C)	Kömür	Odun	Petrol	Doğal gaz
D)	Petrol	Doğal gaz	Odun	Kömür
E)	Doğal gaz	Petrol	Kömür	Odun

2. Nüfus ve sanayileşmenin fazla olduğu yerlerde enerji tüketimi de fazladır.

Bu duruma haritada numaralandırılan yerlerden hangileri örnek gösterilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

3. I. Nükleer
II. Jeotermal
III. Doğal gaz
IV. Hidroelektrik

Yukarıda verilenlerden hangileri yenilenemeyen enerji kaynakları arasında yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Türkiye; Orta Doğu, Kafkasya ve Orta Asya'daki petrol ve doğal gaz kaynaklarını Avrupa'ya ulaştıran önemli enerji nakil hatlarının geçtiği stratejik bir konumdadır. Bu durum, Türkiye'nin enerji koridoru ve bölgesel enerji merkezi olma hedefini desteklemektedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bu durumun Türkiye'ye sağladığı avantajlardan biri değildir?

- A) Enerji kaynaklarının uluslararası pazarlara taşınmasında Türkiye'nin önemini artırır.
B) Türkiye'nin jeopolitik öneminin artmasını sağlar.
C) Enerji ticaretinde bölgesel merkez olma potansiyelini güçlendirir.
D) Enerji ithalatına olan bağımlılık sona erer.
E) Enerji naklinden gelir elde edilir.

5.

Zonguldak ile özdeşleşen diğer adı kara elmas olan tükenbilir enerji kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

4K

Bu sorunun doğru cevabı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Linyit B) Petrol
C) Taş kömürü D) Uranyum
E) Doğal gaz

6. Türkiye, Mavi Vatan'da yürüttüğü enerji arama ve sondaj faaliyetleriyle denizlerdeki petrol ve doğal gaz kaynaklarını ekonomiye kazandırmayı hedeflemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışmaların etkin biçimde kullanılmasının Türkiye'nin gelecekteki enerji politikalarına sağlayacağı katkılardan biri değildir?

- A) Enerji arz güvenliğini güçlendirir.
B) Cari açığın azalmasına katkıda bulunur.
C) Enerjide dışa bağımlılığın azalmasına katkı sağlar.
D) Enerji sektöründe istihdama ve ekonomik büyümeye katkı sağlar.
E) Yenilenebilir enerji yatırımlarına olan ihtiyaç sona erer.

7.

BİLGİ KÖŞESİ

Jeotermal Enerji

Yer'in derinliklerinde bulunan magma tarafından ısıtılan sıcak su, buhar ve sıcak kayalardan elde edilen yenilenebilir bir enerji kaynağıdır. Yer altındaki sıcak su ve buharın yeryüzüne çıkarılmasıyla elektrik üretiminde, konutların ısıtılmasında, seracılıkta, termal turizmde ve bazı sanayi faaliyetlerinde kullanılır. Sürekli yenilenebilmesi, düşük karbon salımı sağlaması ve hava koşullarından büyük ölçüde etkilenmemesi jeotermal enerjinin önemli avantajları arasında yer alır. Ancak yalnızca jeolojik koşulların uygun olduğu alanlarda kullanılabilmesi en önemli sınırlılıklarından biridir.

Bilgi köşesinde yer alan bu kaynakların Türkiye'de fazla olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Genç ve kırıklı tektonik yapıya sahip olması
- B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- C) Ortalama yükseltisinin fazla olması
- D) Güneşlenme süresinin uzun olması
- E) Akarsu ağının sık olması

8. Günümüzde kömür, petrol ve doğal gaz gibi doğal kaynaklar enerji üretiminde önemli bir paya sahiptir. Ancak bu kaynakların, çevresel etkileri ve uzun vadede sürdürülebilir enerji politikaları açısından çeşitli dezavantajları bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu dezavantajlardan biri değildir?

- A) Sera gazı salımını artırarak küresel iklim değişikliğine neden olması
- B) Çıkarılmaları ve taşınmaları sırasında çevresel riskler oluşturmaları
- C) Enerji üretimi sırasında sera gazı salımına neden olmaması
- D) Tükenebilir olmaları nedeniyle uzun vadede enerji arzını zorlaştırması
- E) Uluslararası piyasalardaki fiyat değişimlerinden etkilenmeleri

9. K ülkesi, enerji kaynaklarını daha verimli kullanmak ve çevresel etkileri azaltmak amacıyla kapsamlı bir sürdürülebilir enerji politikası uygulamaktadır. Bu kapsamda enerji verimli cihazların kullanımını teşvik etmekte, şehir içi ulaşımında bisiklet yollarını yaygınlaştırmakta, toplu taşıma sistemlerini elektrikli araçlarla desteklemekte ve sanayide geri dönüşüm uygulamalarına önem vermektedir.

Buna göre K ülkesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Enerji tasarrufunu artırmaya yönelik uygulamalar yürütmektedir.
- B) Fosil yakıt tüketimini azaltmayı amaçlamaktadır.
- C) Çevre dostu ulaşım sistemlerini yaygınlaştırmaktadır.
- D) Kaynakların daha verimli kullanılmasını desteklemektedir.
- E) Enerji üretiminde yenilenemeyen kaynakların kullanımını teşvik etmektedir.

10.

4<

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinin hidroelektrik enerji potansiyeli daha yüksektir?

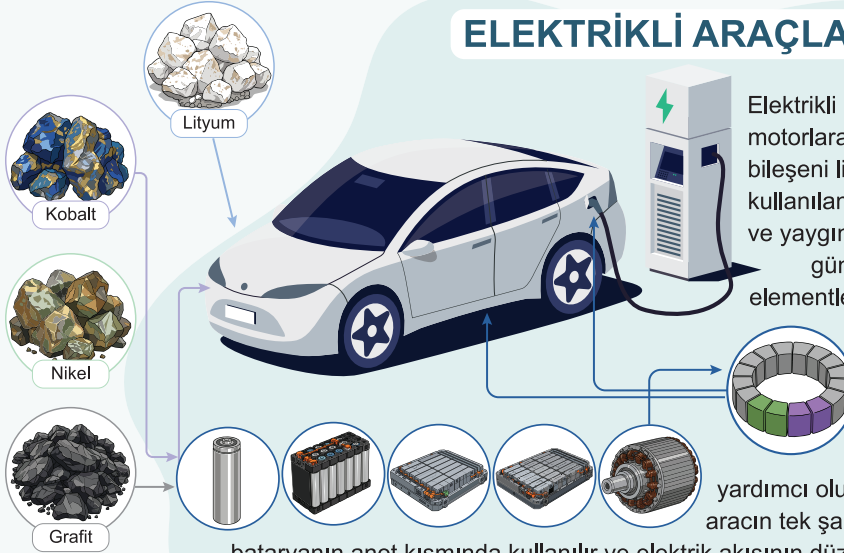
- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

11. Aşağıdakilerden hangisi günümüzde petrolün kullanım alanlarından biri değildir?

- A) Plastik ve sentetik ürünlerin üretimi
- B) Ulaşım araçları için yakıt üretimi
- C) Kozmetik ve boya sanayisi
- D) Nükleer enerji üretimi
- E) Asfalt yapımı

ELEKTRİKLİ ARAÇLARDA KULLANILAN MADENLER

Elektrikli araçlar, fosil yakıt yerine elektrik enerjisiyle çalışan motorlara sahip ulaşım araçlarıdır. Bu araçların en önemli bileşeni lityum iyon bataryalardır. Bataryaların üretiminde kullanılan madenler, elektrikli araç teknolojisinin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle günümüzde lityum, kobalt, nikel, grafit ve nadir toprak elementleri gibi madenlere olan talep hızla artmaktadır.

Elektrikli araç bataryalarının temel ham maddesi lityumdur. Lityum, hafif yapısı ve yüksek enerji depolama kapasitesi sayesinde bataryaların daha uzun menzil sunmasını sağlar. Kobalt, bataryaların güvenliğini artırır ve aşırı ısınmasını önlemeye yardımcı olurken, nikel bataryanın enerji yoğunluğunu artırarak aracın tek şarjla daha uzun mesafe kat etmesini sağlar. Grafit,

bataryanın anot kısmında kullanılır ve elektrik akışının düzenli gerçekleşmesine katkıda bulunur. Elektrikli araçların motorlarında ise nadir toprak elementleri önemli bir yere sahiptir. Özellikle neodimyum ve disprosyum gibi elementler, güçlü ve hafif mıknatısların üretiminde kullanılır. Bu mıknatıslar sayesinde elektrik motorları daha verimli çalışır ve daha az enerji tüketir.

1 - 4. soruları yukarıdaki metinlere göre cevaplayınız.

1. Elektrikli araçlarda kullanılan madenlerle ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Lityum → Yüksek enerji depolama kapasitesi
- B) Kobalt → Batarya güvenliğini artırılması
- C) Grafit → Bataryanın anot kısmında kullanılması
- D) Neodimyum → Güçlü mıknatıs üretimi
- E) Nikel → Araçların kaporta kısmının yapılması

2. Bilgi köşesinde söz edilen araçlarda kullanılan madenlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Lityum, kobalt, grafit gibi madenlere olan küresel talep artar.
- B) Araçlarda kullanılan maden rezervlerine sahip ülkelerin stratejik önemi artar.
- C) Tedarik güvenliği ve geri dönüşüm çalışmaları önemli hâle gelebilir.
- D) Kullanımları sırasında atmosfere karışan karbon artar.
- E) Fosil yakıtlara olan bağımlılığın azalmasını sağlar.

3. Aşağıdakilerden hangisi bilgi köşesinde söz edilen araçların kullanımının faydalarından biri değildir?

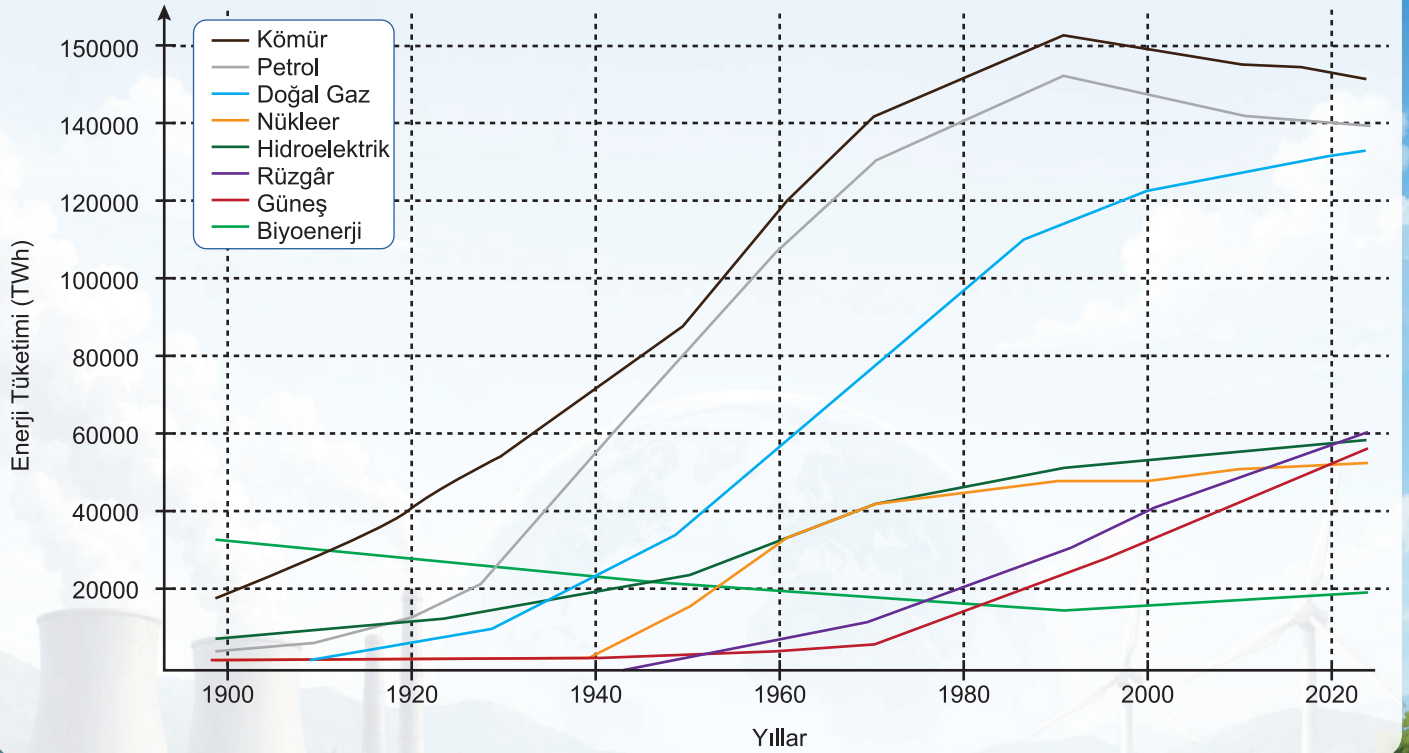
- A) Hava kirliliğini azaltır.
- B) Gürültü kirliliğini azaltır.
- C) Egzoz gazı salınımını artırır.
- D) Küresel iklim değişikliğiyle mücadeleye katkı sağlar.
- E) Enerji kaynaklarının daha verimli kullanılmasını destekler.

4. Bilgi köşesinde yer alan araçların ve teknolojilerin kullanımı ile

- I. doğal gaz
- II. petrol,
- III. rüzgâr,
- IV. güneş

doğal kaynaklarından hangilerine olan bağımlılık azalır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5 - 7. soruları yukarıdaki grafiğe göre cevaplayınız.

5. Grafikteki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Petrol tüketimi 20. yüzyılın ikinci yarısında hızlı bir artış göstermiştir.
- B) Doğal gaz tüketimi zamanla artarak önemli enerji kaynaklarından biri hâline gelmiştir.
- C) Güneş ve rüzgâr enerjisinin tüketimi özellikle 2000 yılından sonra hızla artmıştır.
- D) Kömür tüketimi 1900'den sonra sürekli artmıştır.
- E) Biyoenerji tüketimi 2000 sonrasında yeniden artış eğilimine girmiştir.

6. Grafikteki verilere göre aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

- A) Yenilenebilir enerji kaynaklarının tüketimi son yıllarda artış göstermiştir.
- B) Nükleer enerji tüketimi 1900 yılından beri aynı düzeydedir.
- C) Hidroelektrik enerji tüketimi tamamen sona ermiştir.
- D) Doğal gaz tüketimi kömür tüketimini geçmiştir.
- E) Petrol tüketimi hiçbir dönemde azalmamıştır.

4K

7. Grafiğe göre aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisinin tüketimi 1900 yılında en fazladır?

- A) Hidroelektrik
- B) Biyoenerji
- C) Doğal gaz
- D) Kömür
- E) Petrol

SANAYİ ÜRETİMİNİN GELİŞİMİ

Sanayi Devrimi Öncesi Üretim

(1760 Öncesi)

İnsan ve hayvan gücüne dayanıyordu. Ürünler küçük atölyelerde veya evlerde el emeğiyle üretiliyor, üretim miktarı az ve maliyeti yüksek oluyordu. Bu dönemde seri üretim bulunmadığı için üretim yavaş gerçekleşiyordu.

Endüstri Devrimi 1.0

(1760-1840)

18. yüzyılın sonlarında buhar gücünün kullanılmaya başlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Fabrikalar kurulmuş, makineler üretimde kullanılmaya başlanmış ve el emeğinin yerini makine gücü almaya başlamıştır.

Endüstri Devrimi 2.0

(1840-1950)

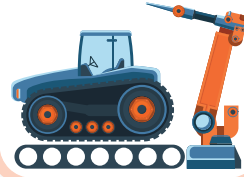
19. yüzyılın sonlarında elektrik enerjisinin üretimde kullanılmaya başlanmasıyla gelişmiştir. Montaj hattı ve seri üretim yaygınlaşmış, üretim hızı ve verimlilik önemli ölçüde artmıştır.

Endüstri Devrimi 3.0

(1950-2011)

20. yüzyılın ikinci yarısında bilgisayarlar, elektronik sistemler ve otomasyon teknolojileri üretime girmiştir. Robotlar ve programlanabilir makineler sayesinde üretim daha hızlı, kaliteli ve kontrollü hâle gelmiştir.

Endüstri Devrimi 4.0

(2011+)

Günümüzde kullanılan üretim anlayışıdır. Yapay zekâ, nesnelerin interneti (IoT), büyük veri, bulut bilişim ve akıllı robotlar sayesinde makineler birbirleriyle iletişim kurarak üretim süreçlerini büyük ölçüde kendi kendine yönetebilmektedir. Bu sayede verimlilik artarken hata oranı azalır.

1 - 4. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

1. Bir tekstil fabrikasında üretim sürecinde ilk kez buharla çalışan makineler kullanılmaya başlanmıştır. Fabrika sahibi, aynı sürede daha fazla ürün üretildiğini ve üretim hızının arttığını ifade etmektedir.

Buna göre bu gelişme aşağıdaki sanayi dönemlerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Sanayi Devrimi Öncesi B) Endüstri 1.0
C) Endüstri 2.0 D) Endüstri 3.0
E) Endüstri 4.0

2. Endüstri 4.0 döneminde üretim yapan bir fabrikayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üretimde insan gücü tamamen ortadan kalkmıştır.
B) Otomasyon sistemlerinden yararlanılmaktadır.
C) Üretim daha kontrollü gerçekleştirilmektedir.
D) Yapay zekâ destekli üretim yapılmaktadır.
E) Bilgisayar teknolojileri kullanılmaktadır.

3. Beyaz eşya fabrikasında üretim hatlarına bilgisayar kontrollü makineler yerleştirilmiştir. Robot kollar montaj işlemlerini gerçekleştirirken, üretim süreci sensörler aracılığıyla sürekli takip edilmektedir.

Bu gelişmeler aşağıdaki dönemlerden hangisinde yaşanmıştır?

- A) Sanayi Devrimi Öncesi B) Endüstri 1.0
C) Endüstri 2.0 D) Endüstri 3.0
E) Endüstri 4.0

4K

4. • Elektrik enerjisinin kullanılması
• Montaj hattı sisteminin kurulması
• Seri üretime geçilmesi

Bu gelişmeler aşağıdaki dönemlerden hangisinde yaşanmıştır?

- A) Sanayi Devrimi Öncesi B) Endüstri 1.0
C) Endüstri 2.0 D) Endüstri 3.0
E) Endüstri 4.0

Manchester

Manchester, sanayileşmenin bir kentin mekânsal yapısını nasıl değiştirdiğini gösteren en önemli örneklerden biridir. 18. yüzyılın ortalarına kadar Manchester, nüfusu az olan ve ekonomisi daha çok tarım ile küçük el sanatlarına dayanan sıradan bir yerleşim yeri idi. Ancak Sanayi Devrimi'nin başlamasıyla birlikte buhar gücüyle çalışan tekstil fabrikalarının kurulması, kenti kısa sürede dünyanın en önemli üretim merkezlerinden biri hâline getirdi. Fabrikaların artmasıyla iş gücüne olan ihtiyaç yükseldi ve İngiltere'nin farklı bölgelerinden binlerce kişi Manchester'a göç etti.

Artan nüfus nedeniyle yeni mahalleler, işçi konutları, fabrikalar, depolar, demir yolları ve kanallar inşa edildi. Böylece kentin yüzölçümü genişledi, ulaşım ağı gelişti ve ticaret hacmi büyük ölçüde arttı. Manchester Limanı'nın açılması ve demir yolu bağlantılarının güçlenmesi, üretilen tekstil ürünlerinin hem İngiltere'ye hem de dünyanın birçok ülkesine ulaştırılmasını kolaylaştırdı.

Bu nedenle Manchester, hem sanayileşmenin ekonomik ve teknolojik başarılarını hem de çevresel ve sosyal etkilerini birlikte gösteren önemli bir örnek olarak kabul edilir.

5 - 8. soruları yukarıdaki metinlere göre cevaplayınız.

5. Metne göre Manchester'da kısa sürede meydana gelen değişimde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazla olmuştur?

- A) Tarımsal üretimin hızla artış göstermesi
- B) Kent nüfusunun giderek azalmaya başlaması
- C) Deniz ticaretinin zamanla önemini kaybetmesi
- D) Geleneksel el sanatlarının yaygınlık kazanması
- E) Buhar gücüyle çalışan tekstil fabrikalarının kurulması

7. Metne göre aşağıdakilerden hangisi Manchester'a yönelik göçlerin temel nedenidir?

- A) Turizm faaliyetlerinin kentte yaygınlaşması
- B) Eğitim ve sosyal hizmetlerin hızla gelişmesi
- C) Tarımsal üretim alanlarının sürekli genişlemesi
- D) Fabrikalarda iş gücüne duyulan ihtiyacın artması
- E) Maden işletmelerinin zamanla üretimi durdurması

4<

6. Metne göre sözü edilen dönemde Manchester'da aşağıdaki gelişmelerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A) Yeni mahalleler kurulmuştur.
- B) Enerji tüketimi azalmıştır.
- C) Ticaret hacmi artmıştır.
- D) Fabrika sayısı artmıştır.
- E) Ulaşım ağı gelişmiştir.

8. I. Yeni işçi konutları yapılması
II. Kentin yüzölçümünün genişlemesi
III. Demir yolları ve kanallar inşa edilmesi

Metne göre Manchester'da yukarıda verilen mekânsal değişimlerden hangileri yaşanmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

1. Ozon tabakasının seyrelmesi, atmosferin stratosfer katmanında bulunan ve Güneş'ten gelen zararlı ultraviyole (UV) ışınlarını tutan ozon gazı miktarının azalmasıdır. Ozon tabakasının seyrelmesi nedeniyle daha fazla UV ışını yeryüzüne ulaşır.

Bu sorunun ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisi etkilidir?

- A) Jeotermal kaynaklar ile enerji üretilmesi
B) Atmosferde bulunan partiküllerin yağış ile yeryüzüne düşmesi
C) Yağış miktarında yıllar arasında salınımlar yaşanması
D) Levha hareketleri sonucunda yeni sıra dağların oluşması
E) Kloroflorokarbon gazlarının atmosfere salınması

2. Mete Öğretmen etkileşimli tahta üzerinden aşağıdaki soruyu öğrencilerine sormuştur.

Van Gölü Havzası'nda son yıllarda kuraklık, aşırı su kullanımı ve yağışların azalmasına bağlı olarak göl seviyesinde önemli düşüşler yaşanmaktadır. Bu durum kıyı ekosistemlerinin zarar görmesine, sulak alanların daralmasına ve gölde yaşayan canlı türlerinin yaşam koşullarının değişmesine neden olmaktadır.

Buna göre Van Gölü'nde yaşanan bu değişim aşağıdaki gezegen sınırlarından hangileriyle doğrudan ilişkilidir?

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

Gezegen Sınırları

- İklim değişikliği → ☐
Atmosferdeki ozon incelmesi → ☐
Okyanusların asitlenmesi → ☐
Biyosfer bütünlüğündeki değişim → ☐
Göl sularındaki değişiklik → ☐

Bu sorunun doğru cevabı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) ☒ B) ☒ C) ☐ D) ☒ E) ☐
A) ☒ B) ☒ C) ☐ D) ☒ E) ☐
A) ☒ B) ☒ C) ☐ D) ☒ E) ☐
A) ☒ B) ☒ C) ☐ D) ☒ E) ☐
A) ☒ B) ☒ C) ☐ D) ☒ E) ☐

3. Önlem alınmadığı takdirde dünyadaki ortalama sıcaklıktaki artışın 2050 yılında yaklaşık olarak 2,5-3 °C'ye, 2100 yılında ise 6 °C'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de ise ortalama sıcaklıklarda uzun vadede 5-6 °C artış olması, yıllık ortalama yağış miktarında ise %40'a varan azalmalar olması beklenmektedir.

Bu duruma bağlı olarak Türkiye'de aşağıdakilerden hangisinin yaşanması beklenmez?

- A) Biyoçeşitliliğin artması
B) Ekosistemlerin bozulması
C) Salgın hastalıkların yaşanması
D) Bölgeler arası göçlerin yaşanması
E) Temiz suya ulaşmada sorunlar yaşanması

4.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde beşerî faaliyetler sonucunda atmosfere karışan sera gazı miktarı daha azdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıda küresel iklim değişikimine önlem almak amacı ile ülkeler arasında yapılan bir antlaşmanın temel hedefleri verilmiştir.

- İnsan kaynaklı sera gazı emisyonlarının neden olduğu küresel sıcaklık artışını uzun vadede, sanayileşme öncesi döneme kıyasla 2 °C'nin altıyla sınırlamak ve mümkünse 1,5 °C seviyesinde tutmak
- Ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadelede "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler" ilkesi çerçevesinde katkıda bulunmalarını sağlamak

Bu antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Montreal B) Paris C) Ramsar
D) Stockholm E) Rio

6.

BİLGİ KÖŞESİ

DOA

Türkiye'de geri dönüşüm kapsamında uygulanmaya başlayan DOA, Depozitosu Olan Ambalajlar sisteminin kısaltmasıdır. Bu uygulama, plastik, cam ve alüminyum içecek ambalajlarının çöpe atılmak yerine geri toplanması ve geri dönüştürülmesidir. Depozito Yönetim Sistemi (DYS) kapsamında hayata geçirilen sistemin işleyişi kısaca şöyledir:

- Üzerinde DOA logosu bulunan içecek ambalajları satın alınır.
- Tüketildikten sonra bu ambalajlar Depozito İade Makinesi (DIM) veya anlaşmalı iade noktalarına teslim edilir.
- İade edilen her uygun ambalaj için belirlenen depozito bedeli, DOA mobil uygulamasındaki dijital cüzdana aktarılır.
- Toplanan ambalajlar geri dönüşüme gönderilerek yeniden ham madde olarak kullanılır.

Bilgi köşesinde yer alan uygulamaların faydaları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Doğaya bırakılan atık miktarı azalır.
- B) Belediyelerin atık toplama ve bertaraf maliyetlerinin artmasına katkı sağlar.
- C) Doğal kaynakların daha verimli kullanılmasını destekler.
- D) Enerji tasarrufu sağlar ve sera gazı emisyonları azalır.
- E) Depozito bedelinin iade edilmesi sayesinde tüketicilere ekonomik katkı sağlar.

7. Sınır aşan suların kullanımı, suyun paylaşımı ve yönetimi konusunda ülkeler arasında anlaşmazlıklara ve su kullanımına bağlı sorunlara yol açabilir.

Bu sorun

- I. Fırat ve Dicle,
II. Meriç,
III. Ası

akarsu havzalarından hangilerinde yaşanabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

8. Su kirliliği, su kaynaklarına karışan kimyasal maddeler, atıklar ve diğer kirleticiler nedeniyle suyun kalitesinin bozulmasıdır. Bu durum, suyun içme, tarım ve sanayide kullanımını zorlaştırırken su ekosistemlerine de zarar verir.

Bu sorun haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde daha fazla görülür?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

9. Türkiye, 1927 yılında kişi başına düşen 8.206 m³ tatlı su miktarı ile herhangi bir "su baskısı olmayan" ülke konumundayken 2024 yılına gelindiğinde kişi başına düşen su miktarı 1.307 m³e gerilemiş ve "su stresi" yaşayan bir ülke konumuna gelmiştir. Türkiye'de kişi başına düşen kullanılabilir tatlı su miktarının azalması nedeniyle su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı büyük önem kazanmıştır.

Bu durumun yaşanmaması için

- I. tarımda damla sulama yöntemleri yaygınlaştırılmalı,
II. artılmış atık sular yeniden kullanılarak su tasarrufu sağlanmalı,
III. yer altı suları denetimsiz ve sınırsız şekilde kullanılarak su ihtiyacı karşılanmalı,
IV. içme suyu şebekelerindeki kaçak ve kayıplar azaltılmalı

uygulamalarından hangileri yapılmalıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) I, II ve IV E) II, III ve IV

1. I. Tarımsal üretim
II. Elektrik üretimi
III. Sanayi faaliyetleri
IV. Turizm etkinlikleri

Günümüzde enerji kaynakları yukarıda verilen faaliyetlerden hangilerinde daha fazla kullanılmaktadır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2.

Açıklamada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Bahreyn B) Küba C) BAE
D) Kuveyt E) Katar

3. Aşağıdakilerden hangisi enerji kaynaklarının Suudi Arabistan'ın ekonomisini etkilediğine örnek gösterilemez?

- A) Gayrisafi yurtiçi hasılanın yaklaşık %22'sini oluşturması
B) Altyapı ve ulaşım yatırımlarına destek sağlaması
C) Atmosferdeki karbon oranının artması
D) Kişi başına düşen millî geliri artırması
E) Ülkeye döviz girdisinin artması

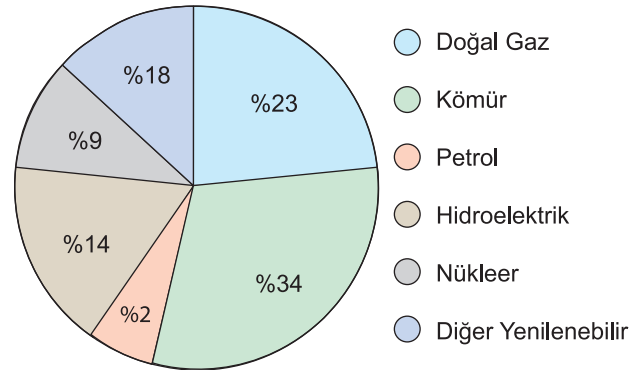
4. Suudi Arabistan'ın büyük bölümü çöllerle kaplıdır ve bu çöller hem ülkenin doğal yapısını hem de yaşam koşullarını belirleyen en önemli unsurlardandır. En büyük çöl, dünyanın en geniş kum çöllerinden biri olan ---- (Boş Çeyrek) çölüdür. Ülkenin güneyinde yer alır ve devasa kum tepeleriyle kaplıdır. Yağış son derece azdır, yaz aylarında sıcaklık 50°C'yi aşabilir ve yerleşim çok sınırlıdır. Ülkenin kuzeyinde bulunan ---- çölü ise kırmızımsı kumları ve geniş kum denizleriyle bilinir.

Açıklamada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Viktorya – Gibson
B) Gobi – Taklamakan
C) Atacama – Kalahari
D) Büyük Sahra – Sina
E) Rub'ül Hali – En-Nufud

5. Aşağıdaki grafikte Dünya elektrik üretiminin kaynaklara dağılımı verilmiştir.

4K

Yalnızca grafikteki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dünya elektrik üretiminin yaklaşık 1/3'ü kömür kullanılarak elde edilmektedir.
B) Dünya elektriğinin yaklaşık %32'si yenilenebilir kaynaklardan elde edilmektedir.
C) Dünya elektrik üretiminde fosil yakıtların payı %60'a yakındır.
D) Dünya elektrik üretiminin %14'ünde su gücü kullanılmaktadır.
E) Nükleer santraller ile üretilen elektrik az gelişmiş ülkelerde daha fazladır.

6.

BİLGİ KÖŞESİ

Rusya'da Hidroelektrik

Rusya, dünyanın en büyük hidroelektrik potansiyeline sahip ülkelerinden biridir ve elektrik üretiminde hidroelektrik önemli bir paya sahiptir. Ülke genelinde yaklaşık 102 GW kurulu hidroelektrik kapasitesi bulunmakta olup, en büyük santraller arasında Sibirya'daki 6.400 MW kapasiteli Sayano-Shuenskaya HES, 6.000 MW kapasiteli Krasnoyarsk HES ve 3.000 MW kapasiteli Boguchanskaya HES yer almaktadır. Hidroelektrik üretimi, toplam elektrik üretiminin yaklaşık %16–20'sini karşılamaktadır ve santraller özellikle Sibirya ve Ural bölgelerinde toplanmıştır. Rusya, enerji arz güvenliğini güçlendirmek ve hidroelektrik kapasitesini artırmak amacıyla yeni projeler geliştirmeye devam etmektedir.

Yalnızca bilgi köşesindeki bilgilere göre Rusya'daki enerji üretimi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Su gücüne dayalı enerji santralleri bulunur.
- B) Enerji üretiminde yenilenebilir kaynaklar kullanılmaktadır.
- C) Hidroelektrik santralleri kullanımı sera gazı salınımını artırmıştır.
- D) Ülkenin elektrik ihtiyacının yaklaşık 1/5'ini hidroelektrik santralleri sağlar.
- E) Rusya hidroelektrik kapasitesini artırmaya yönelik yeni projeler geliştirmektedir.

7. Rusya'nın petrol ve doğal gaz yönünden zengin olan bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Amazon
- B) Basra
- C) Baltık
- D) Sibirya
- E) Ruhr

8.

- I. Enerji kaynakları bakımından zengin olması
- II. Nüfus yoğunluklarının az olması
- III. Benzer iklimlere sahip olmaları
- IV. Su kaynakları yönünden zengin olması

Suudi Arabistan ve Rusya için yukarıda verilen özelliklerden hangileri ortaktır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

9. Aşağıda Suudi Arabistan ve Rusya'ya ait bazı özelliklerin doğru ve yanlış olma durumu işaretlenmiştir.

	Özellik	Doğru	Yanlış
I	Dünya'da yüzölçümü en büyük olan ülke Rusya'dır.	✓	
II	Suudi Arabistan'ın hem Basra Körfezi'ne hem de Kızıldeniz'e kıyısı vardır.	✓	
III	Suudi Arabistan'ın Asya ve Afrika kıtalarında toprakları bulunmaktadır.	✓	
IV	Rusya Avrupa ülkeleri, Türkiye ve Çin'e doğal gaz ihraç eder.	✓	
V	Dünya'da nükleer enerji üretiminde ilk sırada bulunan ülke Rusya'dır.		✓

Numaralandırılan işaretlemelerden hangisinde hata yapılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V